BEDEN EĞİTİMİ SPOR SAĞLIK VE EFOR DERGİSİ

Geliş Tarihi/Received:30.04. 2023 Kabul Tarihi/ Accepted:13.06. 2023

DOĞU ANADOLU'DAKİ KİŞİLERİN BİREYSEL SPORLARA YÖNELMELERİNDE ETKİLİ OLAN FAKTÖRLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Faruk TEMEL[1]: Millî Eğitim Bakanlığı (temelfaruk@hotmail.com)

Murat TOKA[2]: Millî Eğitim Bakanlığı

Murat KALA[3]: Millî Eğitim Bakanlığı

ÖZET

Bireysel sporlar, kişilerin bir takıma bağlı olmadan gerçekleştirdiği spor türleridir. Atletizm, bisiklet, binicilik, bowling, yüzme ve tenis bireysel sporlar arasında yer alır. Ağrı ilinde spor federasyonlarına bağlı toplam lisanslı sporcuların %83'ünü bireysel sporcular oluşturmaktadır. Tüm branşlar içerisinde en fazla lisanlı sporcuyu bünyesinde bulunduran spor branşları atletizm (%15,17), voleybol (%9,37), satranç (%8,42), masa tenisi (%7,04), kayak (%5,92) ve badmintondur (%5,58). Bu çalışmada Ağrı ili örneğinde, Doğu Anadolu Bölgesinde gençlerin bireysel spor yapma eğilimlerinin ve bireysel sporlara başlamalarında etkili olan faktörlerin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bölgedeki arazi yapısı, iklim şartları ve spor kompleksleri bireysel spor branşlarının tercih edilmesinde oldukça önemli role sahiptir. Bölgedeki spor komplekslerinin yetersizliği, bireysel spordan elde edilen başarının daha fazla tatmin etmesi, genç sporculara sağlanan maddi imkânlar özellikle atletizm başta olmak üzere bireysel spor branşlarının tercih edilmesine sebep olmuştur. Özellikle Doğu illerinde bulunan spor komplekslerinin sayı ve kapsam olarak bölge potansiyelini karşılayacak düzeye ulaşabilmesi, ilçe ve köyler tek tek taranarak tespit edilen yetenekli sporcuların alanında uzman antrenörlere emanet edilmesi başarılı sporcuların yetişmesi açısından oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Ağrı ili, bireysel sporlar, lisanslı sporcular.

EVALUATION of THE FACTORS AFFECTING THE TENDENCY of INDIVIDUALS IN EASTERN ANATOLIA TOWARDS INDIVIDUAL SPORTS

ABSTRACT

Individual sports are the types of sports that people do without being tied to a team. Individual sports include athletics, cycling, horse riding, bowling, swimming, and tennis. Individual athletes make up 83% of the total licensed athletes affiliated with sports federations in Ağrı. Sports branches with the highest number of licensed athletes among all branches are athletics (15.17%), volleyball (9.37%), chess (8.42%), table tennis (7.04%), skiing (5.92%) and badminton (5.58%). In this study, it is aimed to reveal the individual sports tendencies of the young people in the Eastern Anatolia Region and the factors that are effective in starting individual sports in the example of Ağrı province. In this study, in the example of Ağrı province it is aimed to present the tendencies of the young people doing the individual sports in the Eastern Anatolia Region and the factors that are effective on their beginning individual sports. The terrain structure in the region, climatic conditions and sports complexes have a very important role in their preference of individual sports branches. The inadequacy of the sports complexes in the region, the greater satisfaction with the success obtained from individual sports, the financial opportunities provided to young athletes cause to the preference of individual sports branches, especially athletics. In terms of training successful athletes it is very important for the sports complexes especially located in the eastern provinces to reach a level as number and content in order to meet the potential of the region and to entrust the talented athletes, who are determined by scanning the districts and villages one by one to expert trainers in their field.

Keywords: Agri province, individual sports, licensed athletes

GİRİŞ

Spor, insanların tek başına ya da toplu olarak fiziksel, psikolojik ve düşünsel yeteneklerini önceden saptanmış bir düzen ve belli kurallar içerisinde geliştirip ortaya koymaya yönelik eylemlerin tümüne verilen genel addır (Sevim, 1995). Spor aynı zamanda bireye kimlik edindiren ve onu birlikte yaşama katılmaya hazırlayan örgütlü temel toplumsal kurumlarından biridir (Kirk ve MacPhail, 2003). İkizler (1994) e göre ise spor tek başına, toplu ya da takım halinde yapılan, kendine özgü kuralları teknikleri olan bedensel ve zihinsel yetilerin gelişimini sağlayan eğitici, eğlendirici uğraşıdır. Spor branşları, bireylerin yaşamında önemli etkilere sahiptir. Bu bakımdan spor branşı, özelliklerine göre değerlendirildiğinde bireylerin yaşamlarını yönlendirmede de önemli bir etken olmuştur.

Spor, toplumu ya da toplumları şekillerinden çok önemli değerlerden biridir (Özsarı ve Pepe, 2021). Sporun her dalı bireylere fizyolojik ve psikolojik açıdan olumlu katkılar sağlamaktadır. Erkek kadın ayrımı yapılmadan her insan spora katılmalıdır (Kuru, 2003). İnsanlar spor yaparken kazandıkları özellikleri gündelik yaşamlarında uygulayabilirler. Bireyin fiziksel görünümünü düzeltip hastalıklara karşı dayanıklılık sağlayarak hayatın tüm alanlarında yeterli bir birey olmasını sağlayabilir. Spor, kişisel olduğu kadar toplumsal yönden de kişiye katkı sağlar. Kendini tanıma, neler yapabileceğini bilme, olumlu davranışlar edinme, disiplinli ve düzenli çalışma, ülkesine hizmet etme, çevresiyle sürekli iletişimde olarak ortak paylaşımda bulunma gibi katkıları da vardır (İnal, 2000). Aynı zamanda bireylerin, sosyal çevresi ile uyumlu bir yaşam sürdürmek için sosyal beceri kazanımlarını erken yaşlarda sportif faaliyetlerle edinmelerinin gerekli olduğu düşünülmektedir. Nihayetinde beden eğitimi ve spor yoluyla kişilerin fiziksel, zihinsel ve davranışsal becerilerine önemli katkılar sağlandığı kadar, sosyalleşmelerinin de önü açılarak, sosyal becerilerinin gelişimi sağlanabilir (Özsarı ve Öztürk-Çelik, 2021).

Her spor branşının kendine ait kuralları vardır. Takım sporları incelendiğinde bu sporlar kişinin; birlikte kazanmak, kaybetmek ve insanlarla iyi iletişim kurmak, yardımlaşmak ve ekip çalışması yapmak gibi yönlerinin gelişmesinde etkili olduğu görülür. Bireysel olarak yapılan sporlar dalları ise insanın, bireysel becerisini, irade gelişimini, özgüven kazanma ve mücadele etme gibi özelliklerini geliştirmektedir (Yetim, 2005). Takım sporu ise ikiden fazla kişiyle yapılan ve uyum halinde gerçekleştirilen bir spor türüdür. Takım sporları, öncelikle takım ruhu bilincini gerektirir. Futbol, basketbol, beyzbol, voleybol, hentbol, paintball, çim hokeyi ve buz hokeyi takım sporları kategorisinde yer almaktadır. Takım sporları ve bireysel sporlar arasındaki en önemli fark, bireysel spor sürecinde sporcuların kendilerine karşı mücadele

etmeleri, takım sporlarında ise en az iki kişilik bir grubun karşı takımla mücadele etmesidir. Bireysel sporlar ve takım sporları farklı değerleri vurgular. Bireysel sporlar özgüveni yüksek sporcular yetiştirirken takım sporları birlikte çalışmanın ve takım ruhu oluşturmanın değerini ifade eder. Hem bireysel hem de takım sporlarının, hareket içeren ve bireylerin sosyal çevrelerini genişleten bir olgu olduğu da ifade edilebilir. Spor yapmanın gelişimsel olarak katkısının yanı sıra beden sağlığına da faydası olduğu toplum tarafından bilinen bir gerçektir (Yıldız ve Çetin, 2018).

Araştırma sahasını oluşturan Ağrı ili; ülkemizin doğusunda Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Murat-Van Bölümü sınırları içinde yer almakta olup morfolojik açıdan bir akarsu havzası özelliği göstermektedir. Ağrı ilinin ana topoğrafik şekillerini dağlar, bunlar arasında yer alan vadiler, tepelik alanlar, aşınım yüzeyleri ve ova düzlükleri oluşturmaktadır. İl toprakları doğudan İran İslam Cumhuriyeti (Maku İli, Bazargan İlçesi), batıdan Erzurum İli, kuzeyden Kars ve Iğdır illeri, güneyden Bitlis ve Van illeri, güneybatıdan ise Muş İli ile çevrilidir.

2021 Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre Ağrı ili toplam nüfusunun (524.644) % 20.9'unu (15-24 yaş arası) genç nüfus oluşturmakta olup bu oran, Türkiye için %15.3 (15-24 yaş arası) tür. Ağrı ilinde genç nüfusun fazla olması ilin spor potansiyelinin yüksel olması açısından oldukça önemlidir. Bu çalışmada: Ağrı ili örneğinde, Doğu Anadolu Bölgesinde gençlerin bireysel spor yapma eğilimlerinin ve bireysel sporlara başlamalarında etkili olan faktörlerin ortaya konulması amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırma grubu

Bu çalışmada genel tarama modellerinden dokümantasyon yöntemi tercih edilmiştir. Doküman analizi, araştırma verilerinin birincil kaynağı olarak çeşitli dokümanların toplanması, gözden geçirilmesi, sorgulanması ve analizi olarak tanımlanabilen bilimsel bir araştırma yöntemidir. Bu yöntem, alan yazında çoğunlukla diğer araştırma yöntemlerinin tamamlayıcısı olarak hizmet ederken, tek başına bir yöntem olarak da kullanılmaktadır (Sak vd., 2021). Araştırmanın ana materyalini konu ile ilgili yapılmış araştırma sonuçları, çeşitli kuruluşların kayıtları, istatistik veriler oluşturmaktadır. Araştırmada yer alan Ağrı ilinde ve Türkiye genelinde bulunan mevcut lisanslı sporcu sayıları Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Ağrı Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü ve Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün resmi internet sayfalarındaki istatistiki verilerden elde edilmiştir.

Ayrıca çeşitli dönemlerde Ağrı da spor alanında yöneticilik yapan kişilerle ve sporcularla yapılan görüşmelerden elde edilen veriler çalışmanın oluşmasına katkı sağlamıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Federasyonlara bağlı lisanslı sporcu sayısı – Ağrı İli (2021)

FEDERASYONLAR	LİSANSLI					
	ERKEK		KADIN		TOPLAM	
	Sayı	(%)	Sayı	(%)	Sayı	(%)
Atletizm	3.014	14.91	1.440	15.72	4.454	15.17
Satranç	1.533	7.58	939	10.25	2.472	8.42
Masa Tenisi	1.247	6.17	821	8.96	2.068	7.04
Kayak	1.282	6.34	458	5.00	1.740	5.92
Badminton	1.001	4.95	637	6.96	1.638	5.58
Vücut Geliştirme ve Fitness	1.142	5.65	307	3.35	1.449	4.93
Golf	957	4,73	422	4.61	1.379	4.70
Cimnastik	450	2.23	774	8.45	1.224	4.17
Yüzme	700	3.46	459	5.01	1.159	3.95
Taekwondo	792	3.92	254	2.77	1.046	3.56
Boks	884	4.37	48	0.52	932	3.17
Güreş	796	3.94	95	1.04	891	3.03
Judo	518	2.56	247	2.70	765	2.60
Karate	496	2.45	245	2.68	741	2.52
Halter	532	2.63	30	0.33	562	1.91
İzcilik	522	2.58	104	1.14	626	2.13
Kick Boks	346	1.71	72	0.79	418	1.42
Dağcılık	281	1.39	26	0.28	307	1.05
Tenis	143	0.71	112	1.22	255	0.87
Bilardo	190	0.94	16	0.17	206	0.70
Muay Thai	74	0.37	33	0.36	107	0.36
Bocce, Bowling ve Dart	65	0.32	12	0,13	77	0.26
Eskrim	32	0.16	16	0.17	48	0.16
Atıcılık ve Avcılık	20	0.10	8	0.09	28	0.10
Okçuluk	14	0.07	3	0.03	17	0.06
Bisiklet	13	0.06	2	0.02	15	0.05

Tablo 1'in devamı

FEDERASYONLAR	LİSANSLI					
	ERKEK		KADIN		TOPLAM	
	Sayı	(%)	Sayı	(%)	Sayı	(%)
G. Türk Okçuluk	6	0.03	1	0.01	7	0.02
Oryantiring	6	0.003	-	0.00	6	0.002
Wushu Kung-Fu	6	0.003	-	0.00	6	0.02
Kano	1	0.00	2	0.02	3	0.01
BİREYSEL SPORLAR	**17.063**	**84.42**	**7.583**	**82.80**	**24.646**	**83.92**
Voleybol	1.661	8.22	1.092	11.92	2.753	9.37
Basketbol	899	4.45	195	2.13	1.094	3.72
Hentbol	527	2.61	243	2.65	770	2.62
Ragbi	62	0.31	42	0.46	104	0.35
Hokey	-	0.00	2	0,02	2	0.01
Buz hokeyi	-	0.00	1	0,01	1	0,00
TAKIM SPORLARI	**3.149**	**15.58**	**1.575**	**17.20**	**4.724**	**16.08**
TOPLAM	**20.212**	**100.00**	**9.158**	**100.00**	**29.370**	**100**

TARTIŞMA ve SONUÇ

Ağrı ilinde atletizm branşının Türkiye geneline göre oldukça yüksek oranda tercih edilmesinin en önemli sebeplerinden biri bölgedeki fiziki şartlardır. Sporcuların bedensel anlamda fayda sağlaması için seçtikleri yüksek irtifa kamp merkezinin en az 1700 - 2300 m yükseklikte olması, yükseltisi 1640 ile 2400 metre arasında değişen Ağrı kenti ve kentin bazı dağları bu yükselti kuşağında kalmaktadır.

Yükselti, spor-kamp turizmi faaliyetleri üzerinde başlı başına belirleyici bir role sahip olmanın yanı sıra, iklim ve bitki örtüsü gibi doğal çevre faktörlerini de doğrudan etkilemektedir. Yapılan çalışmalara göre uygun yükseklikte ve sürede yapılan yüksek irtifa antrenmanının ardından sporcuda oksijen kullanma kapasitesi ve hemoglobin seviyesi artarak kas dokusunu oksijenli ve oksijensiz ortamlarda dayanıklı hale getirmektedir. Bu antrenman sporcunun daha düşük rakımlarda performansını ve dayanıklılığını artırmayı sağlamaktadır (Karamızrak, 2020). Kısaca bölgedeki arazi yapısı ve iklim şartları başarılı sporcuların çıkmasına ve gençlerin bu sporcuları örnek alarak atletizm sporuna yönelmelerine sebep olmuştur. Bölgedeki gençlerin gelecek kaygılarının olması ve bu gençlerin mücadeleci yapıya sahip olmaları da atletizm branşının tercih edilmesinde etkili olmaktadır.

Geçmişten günümüze kadar uzman kişilerce il, ilçe ve köylerde yetenekli sporcular tespit edilerek atletizm sporuna kazandırılmıştır. Sadık Salman, İbrahim Doğan, Mehmet Yıldırım, Metin Bayram, Metin Kılıç, İsmet Şengün, Fecri İdin, Ayhan Yıldırım, Ayhan İmanlı, Muhlis Ejder, Melahat Kokalp, Türkan Erişmiş, Aysel Peker ve Güneş Kaplan Ağrı'da yetişmiş, yurt içinde ve yurt dışında büyük başarılar kazanmış milli sporculardandır.

Ağrı ilinde kayak federasyonuna bağlı lisanlı sporcu sayısı tüm branşlar içerisinde 5. Sırada yer almaktadır. Türkiye genelinde kayak branşı lisanslı sporcu sayısı açısından ilk 10'a dahi girememektedir. Yükseltinin fazla olduğu Ağrı'nın düzlük alanları ile etrafındaki dağlık ve tepelik arazilerin özellikle kuzey yamaçlarında gerek bakı etkisinin az oluşundan dolayı sıcaklık değerlerinin düşük olması, gerekse de yükseltinin etkisinden dolayı karın yerde kalma süresi uzun olmaktadır. Bölgedeki fiziki şartların ve tesislerin kayak sporu için uygun olması kayak sporunun tercih edilmesinde çok önemli bir role sahiptir (Kaya, 2018).

Kayak sporunun ülkemizde yaygınlaşmaya başladığı dönemlerden itibaren her bölgede olduğu gibi Ağrı'da da kayak sporu ve kış turizmi için çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Ağrı'da 1960'lı yıllardan sonra bu alanda faaliyetler başlamış ve şimdiye kadar beş farklı kayak merkezi hizmete açılmıştır. Yapılan kayak merkezlerinin dördü çeşitli sebeplerden dolayı atıl durumdadır ve şu an aktif olan Küpkıran Kayak Merkezi kayak tesisi de turizm açısından yetersiz olmakla birlikte kayak sporu için uygun durumdadır. 2010 yılında Aşağı Küpkıran Köyü mevkiinde Milli Emlak Müdürlüğünce tahsis edilen 44.090 m²'lik alana Türkiye Kayak Federasyonu tarafından teleski sistemi kurulmuştur. Pist sayısı iki olan tesisin pist uzunluğu 700 m olmakla birlikte tesiste Gençlik ve Spor İl Müdürlüğüne ait sporcuların antrenmanı için bir adet soyunma ve dinlenme yeri bulunmaktadır (Polat vd., 2021).

Masa tenisi, boks ve satranç gibi branşlara katılım fazladır. Bunun nedeni olarak, Ağrı ilinde güneşli gün sayısının az olması ve bu spor branşlarının kapalı alanlarda daha rahat yapılabilmesi olarak belirtilebilir. Türkiye Badminton Federasyonu 1991 yılında resmi olarak kurulmuş ve faaliyete başlamıştır. Türkiye'de son dönemde büyük çıkış gösteren branşlardan biri olan badminton, Ağrı ilinde özellikle son yıllarda en çok tercih edilen spor branşları arasında yer almaktadır. Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Türkiye Badminton Federasyonunun birlikte yürüttüğü "Köy Halk Badminton" projesi, Ağrı'da hayata geçirilmiş ve bu proje sayesinde Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü temsilcileri il genelinde köylere giderek bu sporu tanıtmışlar ve gençleri bu spora kazandırmışlardır. İl genelinde ve iller arası çeşitli kategorilerde düzenlenen badminton turnuvalarında bu spora olan ilgiyi artırmıştır.

Diyadin, Doğubayazıt, Eleşkirt, Patnos, Hamur ve merkezde bulunan gençlik merkezlerinde gençlere masa tenisi, satranç, güreş, karate gibi sportif faaliyetler sunularak gençlerin bu sporlara olan ilgisi artırılmaktadır.

Ağrı ilinde 2017 yılında hizmete giren Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğüne bağlı, basketbol, voleybol, güreş, boks, kickboks, judo, tekvando, halter, masa tenisi, jimnastik, badminton gibi branşlarda gençlere spor yapma imkanı sağlayan 2500 seyirci kapasiteli kapalı spor salonu bölge potansiyeli açısından oldukça önemlidir.

Bireylerin spor dalı tercihlerinde bölgelerindeki fiziki şartlar, okullardaki sportif faaliyetler, spor kompleksleri büyük rol oynamaktadır. Ağrı ilinde son yıllarda sportif alanlarda önemli yatırımlar yapılmış, spor tesislerinin sayısı artırılmış olsa da hala yetersiz düzeydedir. Spor komplekslerinin yetersizliği, bireysel spordan elde edilen başarının daha fazla tatmin etmesi, genç sporculara sağlanan maddi imkânlar özellikle atletizm başta olmak üzere bireysel spor branşlarının tercih edilmesini sağlamıştır. Doğu Anadolu'nun arazi yapısı, iklim ve diğer koşulları özellikle kros branşı için oldukça uygundur. Bu bağlamda merkezde, ilçelerde ve köylerde sporcu taramalarının gerçekleştirilip, tespit edilen yetenekli sporcuların alanında uzman antrenörlere emanet edilmesi, atletizm sporunun geleceği açısından oldukça önemlidir.

Spor branşları arasında özellikle futbol, basketbol, gibi takım oyunları ile atletizm ve salon sporları gibi performansa dayalı türlerin gerek seyirci sayısı ve gerekse elde edilen gelirlerin çokluğu sebebiyle diğer sporlara göre daha çok ön plana çıktığı görülmektedir. Bu spor türlerinde gelirlerin sürekli olması, takımların veya ferdi olarak sporcuların başarılı olmasına bağlı olduğu görülmektedir. Arzu edilen bu başarıya ulaşılması kuşkusuz birçok ön koşula bağlıdır. Bazı yönleriyle coğrafi temellere dayanan antrenman ve kamp organizasyonları ise bu başarının ön koşulları arasında yer almaktadır. Antrenman bilgisi adıyla bilimsel çalışmalara konu olan bu olgunun sporcular için önemi ve vazgeçilmezliği çok açık olarak görülmekte olup bu konunun başlı başına bir uzmanlık alanı olarak ele alınması gerekmektedir (Koca vd., 2011).

Dünya ölçeğinde başarılı sporcuların yetiştirilmesi amacıyla spor dallarına özel uzmanların yetiştirilmesi oldukça önemlidir. Ülkemizde üst kademe antrenör kurslarının sayısı artırılmalı ve yabancı antrenörlerin Türk antrenörlerin eğitimine katkıda bulunmaları (özellikle bazı branşlarda) sağlanmalıdır. Ülkemizde genel bütçeden spora ayrılan pay yeterli değildir. Özellikle doğu illerinde bulunan spor komplekslerinin sayı ve kapsam olarak bölge potansiyelini karşılayacak düzeye ulaşabilmesi, yetenekli gençlerin daha iyi şartlarda

çalışabilmeleri için spora ayrılan bütçenin artırılması ve gençlere gerekli desteğin sağlanması gerekmektedir.

Başarılı sporcular spor hayatları devam ettiği sürece devletin özel statüsüne tabi tutulmakta, desteklenmekte ancak spor hayatı bitince genellikle pasifize edilmektedir. Ayrıca sportif faaliyetlere katılım sağlayıp ta üstün başarı elde edemeyen bireylerinde spor kültürü kazandıklarını ifade edebiliriz. Sporcularımıza yönelik kariyer planlaması yapılması, özellikle başarılı sporculardan daha fazla idareci, akademisyen, antrenör, yönetici olarak istifade edilmesi Türk sporunun geleceği açısından önem arz etmektedir.

KAYNAKLAR

İkizler, C. (1994). *Sporda başarının psikolojisi*. Alfa.

İnal, A.N. (2000). *Beden eğitimi ve spor bilimlerine giriş*. Desen Ofset

Karamızrak, B. (2020). Ağrı'nın spor turizm potansiyelinin ekonomik etkilerinin incelenmesi. *V. Uluslararası Ağrı Dağı ve Nuh'un Gemisi Sempozyumu*. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Yayını,33.*

Kaya, F. (2018). *Ağrı ilinin sosyo-ekonomik profili*. Salmat Basım.

Kirk, D. & MacPhail, A. (2003). Social positioning and the construction of a youth sports club. *International Review for The Sociology of Sport, 38(1), 23-44.*

Koca,H. , Zaman,S.,Coşkun, O. (2007). Erzurum'un spor-kamp turizmi potansiyeli. *Doğu Coğrafya Dergisi,12(18),205-224* .

Kuru, E. (2003). Farklı statüdeki beden eğitimi bölümü öğrencilerinin kişilik özellikleri. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 23(1),175-191.*

Özsarı, A., & Öztürk-Çelik, D.(2021). Farklı okullarda eğitim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları ile sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 4(2), 1-14.*

Özsarı, A., & Pepe, Ş. (2021). Analysis on sportsmanship as a universal value and sportsmanship orientations of candidate national athletes. *Turkish Journal of Sport and Exercise, 23(1), 46-52.*

Polat, E., Kayserili, A., & Kaya, F.(2021). Ağrı ilinin kış turizm potansiyelinin analizi. *Doğu Coğrafya Dergisi, 26(46), 81-96.*

Sak, R., Şahin Sak, İ.T., Öneren Şendil, Ç., & Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi, 4(1), 227-250.* http://doi.org/10.33400/kuje.843306

Sevim, Y. (1995). *Antrenman bilgisi*. Gazi Kitabevi.

Yetim, A. A. (2005). *Sosyoloji ve spor*. Morpa

Yıldız, E., & Çetin, Z. (2018). Sporun psiko-motor gelişim ve sosyal gelişime etkisi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal, 5*(2).